

University of Groningen

Diepenheim uitgediept

Jongbloed, Hein Harmen

DOI:
[10.33612/diss.101553801](https://doi.org/10.33612/diss.101553801)

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2019

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Jongbloed, H. H. (2019). *Diepenheim uitgediept: Heerlijkheid en horigheid in Oost-Nederland (en Westfalen)*. University of Groningen. <https://doi.org/10.33612/diss.101553801>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Stellingen

bij het proefschrift ‘Diepenheim uitgediept’ van H.H. Jongbloed

1 De term ‘Middeleeuwen’ weerspiegelt de aanbidding van de klassieke oudheid die de Renaissance kenmerkte maar miskent tegelijk dat in de eeuwen tussen de (laat-)Romeinse oudheid en de Renaissance de grondslagen van cultuur, maatschappelijke en politieke ordening en opvattingen van het tegenwoordige West-Europa zijn gelegd.

2 Voor de oorsprong van het verschijnsel ‘democratie’ wordt doorgaans verwezen naar de Atheense Oudheid (δημοκρατία) waaraan het *woord* rechtstreeks is ontleend, maar dat laat de worteling ervan in de Germaanse volks- en rechtsgemeenschappen uit de tijd van de ‘Volksverhuizingen’ veelal en dan ten onrechte onvermeld.

3 Het debat over de *homines franci* resp. *liberi homines* in de (post-)Karolingische bronnen, in het debat veelal aangeduid als ‘koningsvrijen’, is belast geweest door verschillende misvattingen die de (te) vroege dood ervan hebben bevorderd, maar kan een nieuwe fase ingaan wanneer die *homines franci/liberi homines* in verband gebracht worden met de *praesidia (scarae) Francorum* die blijkens de *Annales regni/Einhardi (MGH SSRG sep VI)* als bezettingsgarnizoenen werden uitgezet letterlijk overal waar het Frankische rijk expansie bewerkstelligde.

4 De geringe aandacht die de Nederlandse geschiedschrijving tot dusver heeft besteed aan de horigheid en lijfeigenschap op eigen bodem, zowel in zijn middeleeuwse als in zijn jongere gedaanten tot de afschaffing in 1798, is omgekeerd evenredig aan het belang en de betekenis van deze bevolkingsgroep.

5 De ongebroken carrière van mr. Jacobus Spoors (1751-1833) na het ‘Vlieter’-debakel van 30 augustus 1799 is een sprekend voorbeeld van het verschijnsel dat hooggeplaatsten hun verantwoordelijkheid voor misslagen graag delegeren aan onderhebbenden, in plaats van zelf op de tocht – of voor een vuurpeloton – te gaan staan.

6 De vernietiging, in de eerste helft van de negentiende eeuw, in opdracht van het ministerie van Koloniën en om redenen van kostenbesparing, van ruw geschat 80% van het voorhanden archiefmateriaal van de VOC door verkoop aan de meestbiedende opkoper, wekt sindsdien intense spijt en machteloze verontwaardiging op bij onderzoekers uit alle landen waar die Compagnie gevestigd is geweest, van Nederland tot en met Japan, en is een blijvende waarschuwing tegen herhaling van zulke kaalslag.

7 *L’histoire se répète*: de invoering van de Archiefwet 1995 met zijn verkorting van de wettelijke overbrengingstermijn van 50 naar 20 jaar heeft een selectie-‘beleid’ voortgebracht waarbij in de archieven van de Rijksoverheid onherstelbare en vanuit geschiedkundig oogpunt onverantwoorde kaalslag heeft plaatsgevonden in het bronnenmateriaal over de *uitvoering* van wettelijke taken, waarvan tot in lengte van eeu-

wen het nadelige effect voelbaar zal blijven in de kennis over en geschiedschrijving van in elk geval de twintigste eeuw.

8 Het is gewenst zo niet noodzakelijk om aan de Archiefwet dan wel aan het Wetboek van Strafrecht in de buurt van zijn artt. 98-98c een strafsanctie op te nemen gericht tegen (oud-)politieke ambtsdragers en (oud-)ambtenaren die opdracht (hebben ge-)geven tot dan wel (mede) uitvoering (hebben ge-)geven aan archiefvernietiging die niet vooraf door de bij of krachtens de geldende Archiefwet voorgeschreven procedures was gelegitimeerd.

9 Aan het *Beveiligingsvoorschrift Rijksdienst 2013* en het *VIRBI 2013* ontbreekt een ‘catalogus’ van de belangen van de staat of zijn bondgenoten die voor bescherming uit hoofde van het voorschrift in aanmerking mogen komen, alsmede een kader voor de afweging wanneer, waarom en voor hoelang zulke belangen het staats- én maatschappelijk belang van de openbaarheid van bestuur mogen overstijgen, bij gebreke waarvan willekeur, eigengereidheid en doofpotpraktijken dreigen.

10 Nadat in de eerste helft van de jaren-1990, nog onder de Archiefwet 1962, tot en met in de Tweede Kamer grote ophef was ontstaan over het archiefbeheer van het ministerie van Algemene Zaken, is een periode van aanmerkelijke verbetering opgetreden, waarna helaas in de laatste ongeveer 15 jaren bij dat ministerie een geleidelijke terugkeer te bespeuren is naar een eigenmachtig begrip van letter en geest van de Archiefwet 1995, deels zelfs betrekking hebbend op objecten van archiefzorg die bij de eerdere ophef ook al in het geding waren en naar het wil voorkomen wortelend in ‘arrogantie van de macht’.

11 Het gegeven dat erkende niet-Nederlandse wetenschappers vaststellen dat de Engelse taal geen gelijkwaardige termen kent om Continentaal-Europese historische fenomenen zoals de horigheid in zijn vele regionale schakeringen weer te geven, stelt de nadruk die in Nederland gelegd wordt op Engelstalige verslaglegging van wetenschappelijk onderzoek en Engelstalig universitair onderwijs in een bedenkelijk daglicht, in het bijzonder waar het de alfa- en gamma-disciplines aangaat.

12 Met de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie, geprogrammeerd voor 31 oktober maar ‘Albion’ houdt de spanning er nog flink in, kan het Engels afgevoerd worden uit de lijst van officiële talen van de Unie.